

TÜRK TARİH KURUMU

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037396
ADI: Diranaz

CİLT: .....
SAYI: 33
YIL: 1938

DIRANAZ

15 inci Yıl Sayısı

1923 — 1938 33

On beş yılda Kemalizm	Hikmet Koç
Cumhuriyetin on beşinci yılı	Ş. S. Kubilây
En büyük sevgi	İ. Öztürk
Halkevimiz	***
Eski Sinop	Nazlı Tengirşenk
Cumhuriyetin on beşinci yılını kutlarken	F. Dikmen
Harf inkılabımıza ait bir hatıra	M. Şakir Ülkütaşır
Bankacılık	Ahmet Özgül
Münevver insan deyince ne anlıyoruz	Şevket Erdem
Sevda çiçeği	Cemil Solakoğlu
Kısa haberler	***

Derginin sahibi: Sinop Halkevi İdare heyeti

Yazı işleri Müdürü: Cemal Yüksel

(Basıldığı yer: Sinop İl basımevi)

Büyük Şefimiz Atatürk

15 inci Yıl Sayısı

1923 - 1928

Hikmet Koç

S. S. Kubik

L. Öztürk

Nazih Tengirsoy

F. Tikenen

Ş. Şakir Üstün

Ahmet Özgü

Şevket Erdem

Cemil Solakoğlu

Derginin sahibi: Sinop Halkı ve İlahi heyet

Yazı işleri Müdürü: Cemal Yücel

(Basıldığı yer: Sinop İl Halkı)

5033396
1938.33

Kamutay Başkanımız
Abdülhalik Rendü

Başvekilimiz
Celâl Bayar

Genel Kurmay Başkanımız
Maraşal Fevzi Çakmak

Dahiliye Vekilimiz C. H. P. Genel Sekreteri
Şükrü kaya

DIRANAZ

Ayda bir dafa çıkar, Sinob Halkevi kültür dergisidir.

YIL : III

SAYI: — 33

On beş Yılda Kemalizm

Hikmet Koç

Kemalizm ve kemalist gençlik bu gün onbeş yaşını bitirdi. Onunla beraber doğan çocuklar henüz rüste ermedi. Fakat zaten kemal halinde doğan kemalizmi bu kısa müddet kemale götürmeğe kâfi geldi.

On beş yıl önce siyasi bir meslek ve bir rejim olarak değil yeni bir din olarak doğan kemalizm mertlik ve dürüstlük ve barış sembolü. Güven. Ve düzen timsali olarak bütün dünyaca alkışlandı.

Kıralların tacından papazların haçından. Deccalların başından dört bucakta zaman zaman, kuleler kaleler kuran; Bin akının batıya geçtiği. Doğu ile batının birleştiği yerde asırlarca bir çelik divar gibi duran büyük ulusun çocukları kemalizmi asırdan asıra Nesilden nesile devir ederek Türk adile başlayan tarihi Türk elile kapayacak; kemalist çocuk yalnız kendi adına kendi verliğine ve yalnız kemalizme tapacaktır.

Bu gün dünyanın en soysuz ve türedi milletleri bile çocuklarını kanının arılık ve özlüğüne ve soyunun erginlik ve eskiliğine inandırmak ve böyle bir kaynakdan iman ve enerji vermek ihtiyaç ve ihtirasile yapıyor-

ken tarihle yaşıt olan bir milletin çocukları adı ile. Kanı ile. Soyu ile övünmeği. Kanında saklanan cevherlere. Şahlanan ejderlere. Adının ululuğuna soyunun arınlığına güvenip dayanmağı ve bu kaynakdan kudret almağı ne kadar çok ve iyi birirse olduğundan olacağından daha çok canlı ve heyecanlı bir varlık olurlar.

Fakat Türk çocuğu böyle nurdan ve billurdan bir denizin ummanlaşan derinliklerinden içtiği şarapla şarhoş oluvermeyecek dudaklarını ıslatmak. Damarlarını oynatmak için bir kaynak arayan soysuzların hortumlarına dikkat. Ve onların tutum ve durumlarını takip edecektir.

Kemalist gençlik her şeyden evvel idealist. Kültürlü dinamik bir varlık olacak. Enerjisini, kanını en yüksek bir feragat ve en titiz bir dikkatle en müsait şekilde kendi kendine harcamağı bilecektir.

Bu gün dünyada bir babanın iki oğlu bir ülkenin iki bölgesi rejim ihtirasları. İdeal farkları yüzünden gırtlak gırtlığa boğuşuyor. Milletler kendi rejimlerine uymayan her şeyi kırıp parçalamak hissesile halk ve insanlık mefhumlarını hiçe sayarak ve icap

ederse kahbeleşerek. kahır, kahirle hakkı, harp ile yenmek heyecan ve hırsıla yanıyorken kemalizm daha diri daha ayık ve uyanık durmağı; beraberlik ve birliğe daha çok yer ve değer vermeği biliyor. Ve bütün dünyayı allak bullak edebilen facialar felaketler karşısında dinamik ve dimdik bir heybetle duruyor.

Kemalizm diğer rejimler ve siyasi mesleklerin üstünde tutan karakter ve orjinalitede bu değildir.

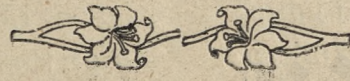
Kemalizm bir mefhumdur. Kamâl Atatürk: kemalizmin Millî iradenin Türk adının ve Ululuğunun bir timsalidir. Biz hepimiz ondan bir parçayız. O hepimizden bir kültür. Onun daha-sından her Türkün viedanına, Benliğine açılmış bir yol. gerilmiş bir tel var. Bütün Ulus muazzam ve esrar engiz bir elektirik santralı halinde bu dahaya bağlı. Bir düğmeye basılınca mavi bir yıldırım çakmaklanarak yirmi milyon insan aynı şeyi düşünen. Duyan. Aynı yola giden. Aynı yerden kuvvet alan otomotikman bir kuvvet haline geliyor.

İşte kemalizm ne yapmış ise. Ne yapıyorsa Millî iradeyi bir santralda

toplayarak. Koca bir Ulusu bir tek. Düğmeye basıp bir santralda idare ederek yapabilmıştır.

Zaten demokrasinin en başda gelen vasfıda millî iradeyi toplu bir şekilde ve mutlak bir temsil kudret ve selahiyetile kullanmak değildir. . Tek bir fırka. Tek bir kütle Tek irade. Tek santral. Bu ne muazzam işdir. Bu ne büyük bir dindir.

Demokrasi tarihinin demokrasi mefhumunu Bir din haline getiren kemalizmin önünde demokrasiye tapanların dize gelmekte hakları yokmu. Demokrasi demek. Millî Hâkimiyet demek. Milletın kendi iradesini bizzat kullanması demekse, kemalizm bunun ne güzel ve ne kadar mükemmel bir şekildir. Bu büyük dinin altı okul bayrağı altında ve bu dinin büyük peyganberinin manevi huzurunda Cümhuriyet ve kemalizmin on beşinci yılını Kutlularken kemalizmin Cümhuriyeti için, Altı okul bayrak için, Yurdun bir taşı bir karış toprağı bir zerre namusu için ondan ilk işareti alınca kanımızın son damlasını seve seve vereceğimize onun aziz başına Türk adına bir kere daha and içerek imanımızı bir kere daha yıkıyoruz.

Cumhuriyetin On beşinci yılı

Ş. S. Kubilây

Her Türk bugün en büyük bayramını yaşıyor. Kafkas sınırlarından, Meriç nehrine, Karadenizden - Akdenize kadar uzanan büyük, şen ve cennet yurdda Türk kahramanları bugün eşsiz bayramlarının sevinciyle coşuyorlar. Köyünde, şehrinde herkes ve her Türk Cumhuriyet meydanlarına dökmüşler bir birini kutluyorlar, hatipler heyecan dolu bir eda ile nutuklarını veriyorlar, alkışlanıyorlar, mini mini yavrulardan tutunuzda büyük Okullu ağabeyler yine varinceye kadar teker teker kürsiye çıkan vazifedarlar büyük ve umit verici bir başarıyla şiirlerini, manzumalarını okuyorlar..

Türk bayrağı her vakit olduğu gibi bütün şahamet ve celadetile dalgalanıyor. Hepimiz onun yüksek varlığı önünde hurmet ve minnetle boyun kesiyoruz..

On beşinci yılı kutluluyoruz.

Cumhuriyetin on beş yılda bize bahşettiği sonsuz nimetleri saymakla bitiremeyiz. harap olmuş bir vatani erginlikle kavuşturduktan sonra onu dünyanın en güzel ve en mamur, en şen bir vatani haline koyan Cumhuriyettir.

Vatani kurtaran, Cumhuriyeti yaratan, Türk milletini saadet, özgünlük ve refaha ulaştıran Büyük dahî Atatürkdür..

Kadına hakkını tanıtan, onu beşeriyet ve insanlık camiası içinde lâyık olduğu en yüksek mevkie çıkaran, onu peçe ve çarşafıtan, kafesten kurtaran o Büyük Önderimizdir..

Bugün onlarında aramızda çalışırken görüyoruz..

Avukat, Hakim, doktor, Öğretmen Dişçi, Saylav, Tüccar olan Türk kadını aktif bir varlıktır..

Hanki birini sayalım..

Atatürkün yarattığı eşsiz her inkişâp yüzlerce halka eser dolduracak kadar. Büyüklükler manalı, ve mefhumlarla doludur..

Fabrikalar, yollar, okullar, hastahaneler, şimendüferler, kırsallar hep Cumhuriyetin birer ölmöz eseridir..

İşte onun içindir ki bugün sonsuz bir sevincin coşkun bir heyecanını yaşıyoruz. Bugün bileklerimizizin duruşu, kalbimizin döğünüşü bambaşka. İçimizde şetaret dalgalarının ülvî sesleri yükseliyor..

Evet bayram yapıyoruz.

Çünkü Cumhuriyetle, esaret zincirlerini parçalamış, karkanlı sultanların idaresine son vermiştik. tam 621 sene onların kara ve kanlı idarelerinde inleyen bu asıl ve necib Türk milleti Cumhuriyetle nure, zafere ve güneşlere kavuşmuş bulunuyor.

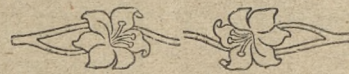
Varolsun Cumhuriyet ve onu yaratan ULU önderimiz eşsiz dahî, göz bebegimiz Atatürk...

En büyük Sevgi

İ. Öztürk

Dünya, Dünya olalı böyle aşk görmemiştir;
Hiç kimse bu ilâhî sevgiye ermemiştir.
Sevgisi kalbimizde ebedidir, derindir;
Onun izinden gitmek, bize Ülküdür Dindir.
Tabiat milyarlarca yıl çalışmış, bezenmiş,
En yüce varlıklarla (ATA) mıza özenmiş;
En büyük Şaheserim diye yaratmış onu;
Demiş: Ku, kudretin in en olgunu, en sonu.
O, yalnız Türk'ün değil, Tarihin de (ATA) sı,
Her işi Şaheserdir yoktur as'a hatası.
Ona karşı segimiz aşkla da anlatılamaz,
Onun zevki hayatta bir kez daha tadılmaz.
O halkın kalbindedir halk ta onun ka'binde
Yüce, şerefli adı milyonların dilinde.
Kimsenin ermediği ululuğa o erdi;
Tıpkı bir Tanrı gibi ölüye bir can verdi.
Büyüklik ve yücelik yanında küçük kahr;
Şerefini Kâinat şüphesiz pek güç alır.
Atatürk: Gözümüzde evrenlerden büyüktür;
Ondan başka sevgiler bize ağırdır, büyüktür.
Onu biz her saniye kalbimizde görürüz
Kahraman hayalini saygımızla bürürüz.
Biz demek, o demektir: o demek te biz demek,
Görülmedi, görülmez, böyle candan sevmek.
Tarih hiçbir faniyi bu kadar övmemiştir;
Beşeriyet bu aşkla kimseyi sevmemiştir...!

Halk evimiz

1932 Yılında ilk açılan Halk evleriyle beraber kurulan evimiz, bu güne kadar halkın umumî bilgisini artırmaya, modern musikin yayılmasına halkın musiki zevkını ziyadeleştirmeye, halk terbiyesini yükseltmeye, güreş ve denizcilik gibi millî sporumuzun inkişafına, köylünün ziraî, sıhhi, ticarî bilgisinin çoğalmasına, ziraî mahsül ve hayvanatının korunmasına, fakir vatandaşların yardımına ulusal kültürün ilerlemesine çalışarak halkın her türlü istek ve ihtiyaçları-nada göksünü açmış ve muhitine her gün daha faideli bir yuva olmakdan geri durmamıştır.

Bu gayeler için çalışan evimizin dokuz kolu vardır:

- 1 — Dil, Edebiyat, Tarih
- 2 — Güzel san'atlar
- 3 — Gösterit
- 4 — Spor
- 5 — Sosyal yardım
- 6 — Halk dershaneleri ve Kurslar
- 7 — Kütüphane ve Yayın
- 8 — Köycüler
- 9 — Müze ve Sergi

Bu kolların her birinin üçer üyelik komiteleri bulunup bu üyeler aralarında iş bölümü yaparak bir başkan, bir mümessil, bir sekreter ayırt ederler. Ve her komitenin mümessil'eri evimizin yönetim kurulunu teşkil eder. Parti ilyönkurul üyelerinden ayırt idilen bir zatda evimiz yönetim kurulu başkanlığını idare etmektedir.

Evimiz yönetim kuruluda haftalık, ve aylık toplantılar yaparak icap eden işleri kararlara bağlamak suretile düzenlenen program örneğine göre çalışmaktadır.

1 — Dil, Tarih kolu

Türk Dil ve Türk Tarih kurumlarının yaptıkları program örneklerine göre Halk türkülerini, araştırmaları, söz derlemeleri, maniler, millî masallar, floklar, tedkikleri yapmakta ve her yıl sayısı ve dinleyici adedi ziyadeleşen çeşidli konular etrafında konferanslar tertip etmektedir.

Dil tarih kolumuz tarafından çıkarılmakta olan Dıranaz dergisi muhitimizde ki dil ve tarih incelemelerini, etüdlerini yapmakta; ve yurtdaşların derin bir inceleme örneği olan özlü yazılarla genç istidatlara sahifelerini açık bulundurmaktadır.

2 — Güzel sanatlar kolu

Radyo, gramofon, nuzik ve evimiz bandosile modern musikin yayılmasına ve halk türkülerinin notalarının tesbitine, musiki ve resim kursları açarak haveskâr gençlerin yetişmesine ve evimiz salonunda bir çok konserler vermek suretile de halkın musiki zevkının artırılmasına çalışmaktadır.

3 — Gösterit kolu

Cumhuriyet Halk Partisinin kabûl ettiği piyesleri gerek evimiz salonundaki kapalı sahnede ve gerekse nahıye merkezlerindeki açık sahnelerde temsil etmekte ve bu temsillerin sayısı da her yıl çoğalmaktadır.

Bundan başka evimiz sesli sinamasında parti merkezinden gönderilen filimlerle ve evimiz tarafından tedarik edilen sosyal ve kültürel filimler halka gösterilmektedir.

4 — Spor Şubesi

Muhtemelen gençlerin spor ve beden hareketleri çalışmalarına önem vererek, bu gayenin temini için Sinop Spor kulübünü kurmuş ve il merkezinde modern bir sahâ vücudâ getirilmesi için ierbeden piânları da tanzin ettirerek stüdanın bir kısmının tesviyesine çalışmıştır.

Bilhassa güreş gibi millî sporumuzun inkişafı için müteaddit müsabakalar tertip ederek ve iyi sonuçlar elde edilmiştir. Bu yıl yapılan bölge serbest güreş müsabakaları da 61 kilo birincisi olan Sinop spordan Mehmet Çil dört, vilâyet aralarında yapılan Sımsun gurubu birincilğini kazanarak Ankarada yapılan Türkiye birincilikleri müsabakasına iştirâk etmiş ve kilosunda Türkiye üçüncüsü olmuştur. Bundan başka spor kolumuz ulusal mahiyette olan deniz sporlarının inkişafı için her yıl ayrıca müsabakalar tertip etmektedir.

5 — Sosyal yardım kolu

Sihhî konferanslar tertip ederek halkın faydalanmasına aynı zamanda fakir ve köylü vatandaşların muayene ve tedavilerine çalışmakta ve müracaat eden fakir hastalara parasız ilâç tedarik etmektedir. Fakir ve yetim çocukları sünnet ettirmek, fakir mektep çocuklarına iç çamaşırı, ayakkabı vermek suretile ve orta, lise, ve yüksek tahsilde bulunan gençlere kitap tedarik etmek, para yardımlarında bulunmak suretile insanî yardımlar yapmakda olan bu kolumuzun çalışmaları gün geçtikçe genişlemektedir.

6 — Halk dershaneleri ve kurslar

Bu kolumuz her yıl okuma ve yazma bilmeyen vatandaşlar için muhtelif kurslar açtığı gibi ayrıca da

lisan riyaziye daktilo kursları açmak suretile bir çok gençleri hayata hazırlamaktadır.

7 — Kütüphane ve neşriyat kolu

Evimizin kitap sarayındaki kitap sayısı iki bine yaklaşmış ve evimiz salonunun üst katında bulunan kitap sarayı haftanın üç gününde umuma açık bulundurulmaktadır.

Bu kolun hükümet konağı karşısında ki okuma odası muntazaman çalışmasına devam etmekte ve pazar günlerinden başka günlerde umuma açık bulundurulmaktadır.

Kitap sarayımızın mühteviyatı her yıl çoğalmakta ve okuyucu sayısı da yıldan yıla artmaktadır.

8 — Köycüler kolu

Köylünün sağlık, ziraat ve sırat bilgilerini ziraat mahsullerinin musafazası ve hayvanlarının bulaşık hastalıklardan korunması, ıslah ve çoğaltılması, verimlerinin yükseltilmesi gibi bilgilerini artırmak yeni rejim ve yüksek inkişafımızın prensiplerini öğretmek için tertip edilen köy gezileri köylü ile temastan geri durmayan köycüler kolunun çalışmaları yıldan yıla daha önemli sonuçlar vermektedir.

9 Müze ve Sergi

Müze ve sergi kolumuz tarihi tetkiklerle uğraşarak ve ele geçirilmiş eski ve kıymetli eserleri de müzede saklamak suretile ulusal kültürün ilerlemesine çalışmaktadır.

Sinop halk evi şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonrada yılların verdiği tecrübelerle ve daha büyük bir başarıyla Ata Türk inkişafının gayesini halkın benliğine aşılama için çalışmaktadır.

American Journal of Philology

NIN

2 inci cildinin 106,107 numarlı nushalarından

Yazan: John Hopkins Üniversitesinden David M. Robinson

Türkçeye çeviren: Nazlı Tengirşenk

ESKİ SİNOP (*)

İKİNCİ KISIM

ONUNCU BAP

Sinobun dinleri

Para üzerindeki temsiller türlü türlüdür, birisi bir sehpanın yanında ayakda duran arkaik bir şekli gösterir. Bu şekil bir elinde defne dalı diğer elinde yağ kabı tutmaktadır. Öteki temsillerde Apolloyu başında bir defne çelengi, elinde bir lir olduğu halde taşta oturmuş olarak gösterir. Sinobun en meşhur ilâhı Serapis idi. Hadrian zamanından sonra paralarının çoğundaki şekil Serapisin idi. Eğer milattan evvel dördüncü asra kadar geri gidersen büyük cynığın şehadeti bu hususda pek kat'idir. Atinalılar iskenderi Dionysius diye ilân ettiler. Diogenesde kendi ana vatanının mahalli ilâhının en ehemmiyetlisinin Serapis olduğunu ima kasitle "o halde benide Serapis diye çağırınız," dedi.

Âsumani cisimlere tapmak da sinopda ehemmiyetli idi. Sinobun

isminin Asurilerin ay ilâhı Sin ile belki münasebeti vardı, ve bu ibadeti şüphesiz ilk Asuri göçmenler getirdiler. Şimdiye kadar sarıh olarak Selene yazılmış ne bir sinop kitabesi ne de para üzerinde Seleneyi temsil eden bir şey bulunmamıştır. Fakat yeni bulunan bir kitabede yazılı olan altı ilâh isimlerinden biride Selenedir. Bu da ay ibadetinin devam ettiğine diğer bir delildir. Öteki isimlerden üçünün: Helios, Hydrachos, Sirius de gine böyle âsumani cisimlere aid olduğu zikre şayandır. Geri kalan diğer ikisi Themis ile Hermesdir.

Mısırdaki güneş mabut Osiris ile Apis'in birleşmiş şekli olan Serapisi işiden Sinoblular bunun kendilerinin yerli ilâhları Zeus Helios dan başka bir şey olmadığını düşündüler. Mısırlılarda Sinop mabudu olan ve Reinach'ın fikrine Paphlagonialıların

(*) Evvelki sayının devamı

millî ilâhının helenleştirilmesinden başka bir şey olmıyan Zeus Hades'in Mısırlı olmıyan bazı vasıfları haiz kendi Serapisleri olduğunu düşündüler. Ptolemy Soter'in muazzam Serapis heykelini Sinopdan İskenderiye'ye götürmesi rivayeti fikrimle bu suretle izah edilebilir. Her halde Sinopda olduğu gibi Mısırdaki Hel'os ile Serapis filiyatda bir addediliyordu. Serapise tapma ile paraların üzerinde başı görülen İsis tapma tabiatile beraber gidiyordu. Sinopda bulunan bir kitabeden İsis kadın papazı olduğu anlaşılmıştır.

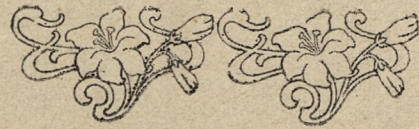
Vilâyetlerde, içtimâî ve siyasî birleştirici bir kuvvet olan imparatorlara tapma âdeti paplagoniada vardı. Bunu orada bulunan Augustus mabedinden ve mezhebinden anlarız. Buna benzer bir ibadet şüphesiz sinopda da vardı. Sinopda bulunan bir kitabede Marcus Aurelius'e verilen ilâhi şeref belki bunu gösterir Sinopda imparatorlara tapmak âdetinin en büyük delili, paraların ilâh resmi konulması âdet olan yüzüne Augustus veya başka bir imparatorun başının resmi

konması ve diğer yüzünde ilâhlaştırılmamış imparator ismi konmasıdır.

Nihayet hristiyanlık geldi. Kiliselerin, mezar taşlarının üzerinde hac kondu ve putperest mabetler terk edildi. Kurbanlık hayvan pazarları hemen hemen harab oldu. Küçük Pliny'nin Trajana yazdığı meşhur mektubunda mevzu bahis olan hristiyanların çoğunun Sinopta olmaları lâzım geliyordu, "bu batıl itikatların istilâ ettiği şehirlerin, en mühimlerinden biri de Sinopdu. "Hristiyanlar muayyen günde hava ağarmadan toplanırlar, aralarında İsayı allah diyen ilâhiler söylüyorlar ve fenalık, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, sözlerinde duracaklarına, emanete hiyanet etmeyeceklerine, dair her kesi birbirine bîğhyan yeminler ediyorlardı. Pliny'nin mektubunda bahsettiği bu havalinin hristiyan ibadeti hakkında daha ziyade tafsilat bu makaleden ziyade hristiyanlık tarihine aittir. Fakat hristiyanlıktan bu kadarecik olsun bahsetmeden Sinop dinleri tarihini yazmak tamam bir iş olmazdı.

(son)

Nazlı Tengirşenk

**Cumhuriyetin on beşinci
yılına kutlularken**

(Büyük adam)ın büyük eseri karşısında ne diyorlar?

F. Dikmen

Büyük eser karşısındaki duygularımızı ifadeye şöyle başlayalım: Bin dokuz yüz on dokuz yılı ilkbahar aylarında çöken Osmanlı imparatorluğunun sonrada kaçan sultanı Vahdettin; ve nazırları büyük kahraman (Mustafa Kemâl) e artık emniyet etmek doğru olmadığını zihinlerine koymuşlar, şu kararı vermek istiyorlardı; Onu, Anadoluya atmalı ve oralarda çürütmeli! Evet, (Mustafa Kemâl Paşa) ozaman, nazırlarla ve bir aralıktaki padişahla görüşüyor, davet ediyorlar. Gidiyor... Verilen vazifeyi mühim selâhiyetlerle beraber onlara kabul ettiriyor. kendiside kabul ederek hamın 16 Mayıs 1919 günü vapurla Samsun'a yollanmak üzere .... Dairede Erkânı harbiye ikinci reisi ile konuşurken, kendisine soruyor, bir şeymi yapacaksınız? Enet bir şey yapacağım.. Bu maddeler — Selâhiyetnameye — yazılsada yazılmasada o şeyi yapacağım! demişti.

Oşey ne idi, Alelâde bir vazife ile Anadoluya gitmek ve yer yer beliren

isyanları, Rum pontos vesair muzır teşekkülleri dağıtmak ve arada işgal kuvvetlerinin hükmettiği saltanat idaresinin direktifleri dairesinde çalışır görünmekmi idi?

O çok büyük ve şumullu bir programın tatbiki için ne lazımsa safha sıfha düşünmüş zaman zaman meydana çıkarılması için gereken tedbirleri almış idi. Bunu bilen pek azdı.. Kader onu, puslası bozulmuş vatanda yine pus'ası bozuk küçük bir vapurla ve bin tehlike içinde büyük, mukaddes emeline kavuşmak mecburiyetinde bıraktı.

Fakat, zihninde tasarladığı büyük kurtarma hareketine aşk ile azm ile koşuyordu. Bundan sonraki hadiseler malumumuzdur.

Çok çetin ve uzun süren bir harpten sonra cöken osmanlı imparatorluğunun asıl sahibi olan Türk soyunun elinden yurdu alınmak isteniliyordu. Ortada koca bir Türk âlemi vardı. Bu âlem, bu cihan öyle kolay kolay yıkılabilmemi idi. Üzülen gönül-

lere bir teselli veren, dağılan varlığı bir araya getiren çıkmayacak mı idi..? Büyük bir varlık, aradaki azlıklara esirmi olacaktı? Elbette yüce bir baş, nurlu bir dimağ, ülkülü bir er, bu hal-ler karşısında şahlanacak, ne oluyor, durunuz bakalım! diyecekti. Bir halas-kâr olarak o doğdu, yukarıda kısaca ifade ettiğimiz o kudret kendini öz yurdua bütün azametile, aşğıle göster-di.... Bir takım merhalelerden sonra Ankarada yeniden şanlı olarak beli-ren bu canlı varlık, (Türkiye Cumhu-riyet Hükûmeti) idi.

Bugün on beşinci yılını, sevinerek idrak ettiğimiz bu idare şekli, zaten Türkün gendi ruhuna uygun idi. bunu tarihin seyrinde isbat ettiği gibi, bu gün-ki ehval ve şeraidde böyle emir edi-yordu.

(Gazi Mustafa Kemal- Atatürk ile tecelli eden bu büyük Türk «kalkır-ması», her gün artan ileri adım ve ilerleyişlerle ebediyen yüksek feyzini göstermekte sürüp gidecektir.

On beş yıl içinde on beş asırlık gerilgi telafi eden hızla, nurla başarıla-rın el ile tutulan, her yerde her an gözle görülen muhteşemdir tecellileri işte meydanda. Hangisini sayalım, hangi-sini bu sayfalarda bir bir bildirelim. O biter işlermidir.

Gelelim şimdi, bazı şahsiyetlerin, hayır büyüklerin değil, daha doğrusu bazı önemli kişilerin o büyük baş hak-kında söylediklerinden bahs edelim.

Biz sevdik, seviyoruz, seveceğiz fakat başkalarının fikirlerini öğrenmek elbette yerindedir:

(Merhum şair Ahmet Haşim, yeni Türk harflerine dair ilk defa fikir tıat'isi için dolma balçe sarayine davet edilenler içinde bulunduğundan ötürü diyor ki; Gazi'yi Rayûl'ayın gör-mekle gidenlerden biride ben idim. Heyecanım çokdu; fotoğraf adesi sine zere kadar itimadım yoktur.

..... Kapudan bir ziya dalgası h linde giren mutekâsif bir kuvvet ve hayat tecellisi ile birden gözlerim ka-maştı .... Yüzde, anında, ellerde bir sıhhat ve bahar rengi, Muntazam taranmış sarı genç saçlar.. Altı yüz senelik bir devri bir anda ihtiyarlatan adamın çehresi eski ilahlarınki gibi iğrenç yaşın hiç bir izini taşımıyor. Ülviden coşgun bir nehir halinde köhne tarihin bütün enkazını süpüren ve yeni bir alenin tekevvününe yol açan fikir-ler kaynağı baş bir yanar dağ zirvesi gibi taşıdığı ateşe lakayid, mavi sema altında samit ve mütepeşsim duruyor .... o günün benim için en büyük nimeti, o efsanevi başı görmem olmuş-tur.)

(Romanya nazırı Antenosğunun duygularından: eserine karşı büyük bir hayranlık his ettiğim (Atatürk) he hormetkârana tazimlerimi arz etmek ve bu vesile ile bu müstesna şahsiyeti yakından görmek ve dinlemek şerefine nail olduğumdan dolayı gendimi çok

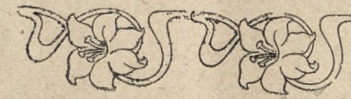
bahtiyar ad ediyorum. Gözleri bu deniz kadar engin, tılsımını bilmeden bakınca çözülmez bir muamma tesirini yapıyor.... Fakat adına dosluk denilen anahtarla yaklaşıncı o müheykel vucu-dun içinde mukemmel, hariğul, ada bir insan bütün esrarından sıyrılarak beli-riyor. Atatürk, Büyük adamdanda büyük ..... İçinde; insanlığın en iyi ve temiz duğularla kaynadığı bir vol-kanki; lâvdan doslukları insanı yaka-rak, sariyor. Ah..)

(Çin maslahatgüzârının dediklerin-den: Dahî Atatürk'ün meydana getir-diği harikul'ade eseri, senelerdenberi büyük bir hayranlıkla takip etmişim-dir... Siz tarih boyunca an'anevi rolü-lünü ifa eden büyük bir milletsiniz. Siz bütün medeniyeti şarkdan garba götürdünüz. Şimdi yeni ve modren ilimleri garbden şarka getirdiniz...)

(Fransız meclisi mebusan reisi «Her-yo» ne demişti: Atatürk gibi milletele mezc olan, onun için mücadele eden onun için ızdırıp çeken, ve bir çok en-gellere rağmen onu asıl mükâldera-tının tahakkukuna sevk eden bir şefe,

tarihde pek az tesadüf edilir... Esasen büyük Şefi yakından tanıyanlar onun bakışlarındaki kudreti, sözlerindeki sıhhatı, şahsındaki enerjiyi, bilgisinin genişliğini ve nününei imtisal olmak hususundaki nüfuz ve tesirini bilirler. O, cezbeder... İkna eder... İtimat tel-kin eder, ve bütün millet onun peşin-de yörür).

Bu yazıyı bu sayfalara yazan ka-lem sahibi, Atatürk'ün Sinoba uğrayıp kaldığı gün ve saatlerde pek yakinin-de durarak heakes gibi nırlu ve feyizli ilhamlar veren söz ve hıllarını dinle-miş, görmüş olarak beyan eder ki, o gün o aularda onun bende bırak-dığı en büyük tesir, usanmaz, bıkmaz, yılmaz... Of, aman... Demez çok tem-kinli, çok sabırlı, özlü bir aşk ve ülkü taşıyan peygamber vasıflı bir kutsal can. Bu kadar büyüklük, böyle bir inandırıcı, uyandırıcı, hayat saçan dimağ nerede görülmüşdür. Biz ona zaten ondan önce inanmışdık, böyle yakından dinledik, gördük, inanımız, bağlılığımız, ülküsüne sedakatımız daha ziyade arttı.

Harf inkılâbımıza ait bir hatıra

M. Şakir Ülkütaşır

Büyük Öğretmen Atatürk, halk için başladıkları Alfabe derslerinin ilkini Sinobda vermişlerdi.

1928 yılının serin bir Eylül sabahı idi. "Dürtmen,, in sık ağaçlı yayvan tepesinden henüz çıkan güneşin ilk ve ılık hüzmeleri, durgun denizin üstünde ince uzun helezonlar çiziyordu. O sabah, evden erken çıkmış, yalıdaki parkın, dar ve küçük, kanapelerinden birine oturmuşdum. Limanın derin sessizliği içinde kâh tabiatın bu değer biçilemez güzelliğini seyre dalıyor; kâh elimdeki bir kitabın yapraklarını, ağır ağır, çeviriyordum. Bir iki gün önce bir arkadaşımın bana hediye ettiği bu kitap, o zamanlar etrafında en çok velvele uyandırmış olan, ilmi ve millî bir tezi izah için yazılmıştı.

Güneş bir hayli yükselmiş, limandaki günlük hayatın ilk hareketleri de başlamıştı. Gözlerim, elimdeki kitabın sahifeleri üzerinde, dalgın dalgın, dolaşırken bir elin yavaşca omuzuma dokunduğunu hissettim. Başımı arkaya çevirdiğim zaman, pek sevdiğim bir dostumun yanıma gelmiş olduğunu gördüm. Dostum, benimle biraz konuş-dukdan ve elimdeki kitap hakkında bazı fikirlerini de beyan ettikten sonra, yüzüme manalı manalı baktı ve :

— Bugün, dedi, Sinobun uzun, asırlar dolduran tarihinin en büyük günlerinden biri olacaktır. Pek sevgili bir konduğumuz yoldadır.

Dostumun bu sözlerini, doğrusu, biraz mübhem bulmuşdum. Bu sefer ben, aynı suretle, onun yüzüne bakdım ve kendisinden beni bu hususta aydınlatmasını rica ettim. O, kulağıma eğildi ve çok sevinçli bir ifade ile :

— Gazi geliyor, dedi.

O dakikada kalbimin içinden sanki bir şimşek parıltısının ağdığını, bütün vücudumu büyük bir heyecanın sarup sarsdığını hissettim. Dostum parkdan hükümet konağına doğru ilerlerken ben, elimdeki kitabı kapamış, gözlerim bir noktaya dikili dalmışdım. Nasıl dalmıyayım.. Biraz sonra, okuduğum o kitap.. Evet, o tarihi yapan, yine yeni ve orijinal bir inkılâb hamlesi yaratan en Büyüğümüzü görecektik. Onu görmek bile bence bir saadettir; ve ben bu büyük insanın, yirmi saatlık, şerefihuzûrunu en aziz bir hatıra olarak sakhyan talili yurtdaşılarından biriyim.

Filhakika dört beş saat kadar söy-

ra limanda funda eden « İzmir » bize bu büyük ve pek sevgili konüğümüzü getirmişdi.

Köylü, kasabalı binlerce halk parkı, yalı boyunu doldurmuşdu. Bütün göğüslerin bir sabırsızlık heleceni ile kabarıp indiği hissediliyordu. Herkes onu bekliyor, kalpler onun için çarpıyordu. Bu sırada « İzmir » in çaldığı tiz ve fasıslı düdükler de sanki bu helecenin, bu heyecanın bir yankısı gibiydi.

Yarım saat sonra karaya ayak basan Büyük Öğretmen Atatürk, altın gibi sarı saçlı başlarıyla halkı selâmlıyor; saf bir sema gibi duru mavi gözlerle etraflarında kaynaşanlara bakarak hatırlı soruyordu. Her taraftan kopan alkış tufanı, her ağızdan yükselen « Safa geldin, Yaşa, Sağol! » sesleri arasında, elifiye şalvarları ve elvan cenberlerle dikkatı çeken yanındaki ihtiyar köylü kadınların: « Safa geldin oğul, tanrı sana uzun ömürler vire, tutduğunu başarasın! » diye bağırışmaları zaten heyecandan dolmuş olan gözlerimizi o anda yaşartmağa kâfi gelmişti.

Baleliye caddesini ve o sıradaki bütün evlerin balkon ve pencerelerini, kale bedenlerini dolduran halkın bu coşkun tezahürleri arasında Hükümet konağını şereflendiren Büyük Öğretmen, bir müddet vilâyet makamında istirahat ettikten sonra « Yatımektebi » ni teşrif buyurdular. Emirleri üzerine mektebin bahçesine siyah bir yazı

tahtası konuldu Tarihî ders başlamıştı.. Bahçe içinde, bu yazı tahtasına doğru yarım bir daire şeklinde cephe almış olan yüzlerce halk, Büyük Öğretmenin vakur bir eda ile anlattığı « yeni Türk Alfabeti » ni öğreniyor; evet, onun bu yepyeni ve kültürel eserini yine ondan öğrenmek, onun ağzından dinlemek saadetini tatıyordu. İşte Büyük Öğretmenimiz Atatürk, Gülhane parkı nuktundan sonra, halk için başladıkları Alfabe derslerinin ilkini, 15 Eylül 1928 de, Sinobda ve bu mektebin bahçesinde vermişlerdi.

Büyük Öğretmen, ilk önce Türkçedeki « A, E, İ, I, O, Ö, U, Ü » vokallerinin fonetik bakımından rollerini anlattı. Bir kiraat parçası okudu. Arkasından herkesi okuttu ve yazdırdı. İlk imtihan, Kültür ve Ortaokul direktörlerinden başlamıştı. Halktan, öğretmenlerden ve devlet memurlarından orada bulunanları bir çokları sıra ile hep bu imtihanı geçirdiler.

Dersi dinleyenler arasından biri, ön sıraya geçmiş ve tam Büyük Öğretmenin karşılarında yer almıştı. Ben, imtihanı çoktan ve muvaffakiyetle vermiş olduğum için, öğretmenimizi derin bir hayranı içinde tetkika, onun öğretiş usûllerindeki inceliği zihnen tahlile dalmıştım. Bu sırada, bir bayanın imtihanı bitmişti, Büyük Öğretmen:

— Sen gel bakayım! diyerek o ön sırada ve tam karşıla-

rında durmakta olan adamı yazı tahtası başına çağırdı. Öğretmen sordu:

- Adın ne?
- Bekir, Paşam!
- Ne iş yaparsın?
- Arabacıyım, paşam!
- Okuman, yazman var mı?
- Yok paşam, senden öğrenmeğe geldim!

Elli yaşlarında kadar olan bu adam Sinobun her kesce bilinen arabacı Bekir ağası idi, ve filhakika ne okur, ne de yazar değildi. Bunun üzerine Büyük Öğretmen, yazı tahtasına bir «A» yazdı. Bunu, bir kaç kelime örneği ile, Bekir ağaya tekrarlattı. Bundan sonra «O, Ö, U, Ü» vokallerini ayrı ayrı yazdı ve yine ona tekrarlattı. Büyük bir sevinç içinde «A, O, Ö, U, Ü» leri tekrarlıyan Bakir ağa, ne şayanı hayrettirki, pek kısaca bir zaman içinde bu harfleri yanlışsız yazmağa muvaffak olmuşdu. Bekir ağanın bu muvaffakiyetindeki sırrı, bence, Büyük Öğretmeninin müstesna dehasında aramak lâzımdır.

Bundan sonra Öğretmeni, Bekir ağaya bir de «T» harfini belletti. Bekir ağa esasen «A» ile «O» harflerini öğrenmiş olduğundan yazı tahtasına «At» ve «Ot» kelimelerini yanlışsızca yazdı. İşte en Büyük Öğretmenimiz Atatürk, Sinobda verdiği derslerde, elli yaşlarına kadar cahil kalmış olan bir yurddaşa da, yarım saat gibi kısa bir zaman içinde, yeni Türk Alfabesinin esaslarını öğrenmişlerdi.

Yeni Türk harflerini, az da olsa, pek çabuk öğrenebilmiş olmakdan mütevellit büyük bir sevinç içinde çırpıyan Bekir ağa, dersi biter bitmez, Öğretmenine, boyun keserek, teşekkürlerini sunduktan hamen bir saniye sonra: «Ey millet! Gazi Babamızdan...» diye bir de nutuk iradına başlamışdı ki, Öğretmeni ona:

— Nutku bırak, al şu kitabı(*) içindekilerini iyice öğrenmeğe çalış!

Diye tavsiyede bulunmuşlardı. Bekir ağa, filhakika Öğretmeninin bu sözünü tutmuş, elinde bir defter «At», «Ot» kelimelerini yazarak şuna buna göster, gazetelerin kalın ve büyük «A», «O», «E» ve «U» larını yüksek sesle kahvede okur dururdu. Bekir ağayı ne zaman görsem:

Elli yaşında beni okuttu. Ömrümde ilk hocam Gazi Babamız oldu. Sağ olsun, bin yaşasın!

Diyerek en büyük Öğretmenimiz Atatürk'e karşı kalbinin sonsuz sevgi ve şükranlarını izhardan geri durmaz, hep bu imtihanı anar ve gözleri dolardı.

* * *

Akşam, yalıdaki parkda, Büyük Öğretmenimizin yüksek huzurlarında toplanmıştık. Berrak bir sema altında gece yarılarna kadar devam eden bu

(*) Yeni Türk Alfabesile seçme kıraat parçalarını ihtiva eden bu küçük kitap, o sırada halka parasız dağıtılmıştı. Büyük Öğretmenimiz hepimizi bu kitaptan parçalar okutmak suretile imtihan etmişlerdi.

toplantı, diyebilirimki, tamamen ilmi bir hava içinde geçdi. Gündüz okuduğum kitaptan kendilerine bilhassa basetdim. Bu kitab konuşmalarımızı daha çok milli meseleler üzerinde teksif etmiş oldu. Büyük Öğretmenimizin Türk tarihine, diline dair yüksek ve geniş bilgileri, nazarlarımızı yepyeni bir ufka çeviriyordu. Şimdi pek eyi hatırlıyorumki, bugünün Tarih ve Dil tezlerinden bir çok şeyleri o gece, Büyük Öğretmenin bizzat ağızlarından dinlemiştik. Yene şimdi pek iyi anhyorumki, Atatürk inkılabı, Ulu Önderin esgidenberi zihinlerinde hesablı bir şekilde işlenmiş ve bugün birer birer sadece tatbik sahasına konulmuş olan essiz bir inkılâbdır.

Tarih, dil konuşmalarından sonra herf inkılâbına geçildi. Büyük Öğretmen, bu inkılâbın doğuracağı kültürel inkişafın mânâ ve mahiyetini de anlattı. Pek temiz ve canlı bir ifade; çok derin ve çekici bir talâkat Büyük Öğretmenimizin, saatlerce devam eden izahlarında hiç değişmeyen bir vasıfı. Tekrar inandık ki, en Büyüğümüz, en

büyük bir hatibimizdir de...

Saat tam bir olmuşdu. Büyük Öğretmen:

— Arkadaşlar tarihe, dile, harf inkılâbına, hattâ memleket işlerine dair bir çok şeyler konuşduk. Samimi bir muhit ve heva içinde geçen bu dakikaları unutamayacağı. Çok müte-hassisim. Vakit geldi. Müsadenizi rica edeceğim, dedi ve bir dakika sonra ayağa kalkdı. O anda dudaklarından, âdetâ, dökülüveren: «Nasıl göndeririz, doyamadık ki...» sözlerini işiden Büyük Öğretmen, gülerek park iskelesine doğru ilerliyordu.

19 Mayıs 1919 da, bugünkü Kemalist Türkiyeyi kurmak üzere Samsundan Anadolu içerilerine atılan Dahî Kurtaricimizi, bu sefer yarattığı inkılâblardan birini daha feyiz'endirmek için gitmekte oldukları aynı kutsal yola, evet Samsuna doğru, uğurlu yorduk.

İşte şu ufak hatıramı, kültür inkılâbımızın tarihini yazacaklara kalbimin en sıcak ve samimi bir yankısı olarak sunuyorum.

Bankacılık: Türkiye Bankacılığı

VE

Millî bankalarımızın on beş yıldaki ilerleyişi

Ahmet Özgül

Bankalar, umumî bir ifade ile muhtelif şekillerde para ve kiredi işleriyle iştigal ederek kârlarını temin eden yüksek sermayeli müesseselerdir. Muamelelerindeki sür'at ve intizam sayesinde umumî bir emniyet ve itimada mazhar olan bu müessesat, halkın elinde semeresiz kalmaya mahkûm paraları bir faiz mukabilinde kabul ve iş adamlarına arz ederek sermayedarlarla ticaret ve sanayi erbabı arasında mutavassıt vazifesini görürler. Memleketin ticaret ve sanayiinin inkişâf ve tevessuunde bol para ve kiredi temini suretile en mühim ve ve en esash âmil bulunurlar. Nitekim bugün ticaret ve endüstri âleminde en ziyade ilerlemiş olan memleketler, en çok bankalara malik olan memleketlerdir.

Bankaların yaptığı başlıca işler; ufak bir acıyo (fark) ile tüccari senetlerin iskontosu, senet, emtaa, esham ve tahvilât ve kıymetli madenler üzerine avans ve müşterilerine kiredi küşadı, borsa ve kambiyo işleriyle, tüccarisenedatın ve satılan emtaa bedellerinin gerek dahili ve gerek harici piyasalarda tahsiline tayassut, mücevherat ve hulyatın emin bir su-

rette muhafazasını temin, kasa icarı, havale ve çek suretile para nakli ve müşterileri namına teminat ve kefalet mektûpleri gibi hususattan ibaret bulunmakdadır.

Bankalar, faaliyet sistemlerinin tenevvüüne göre; tedavül bankaları, iskonto bankaları, emlak bankaları, ziraat bankaları ve halk bankaları gibi umumî bir tasnife tabi tutulmaktadır. En son açılan ahali bankası ile memleketimiz halihazırda bu nevi bankaların hepsine malik bulunmaktadır. Bankaların bugünkü gördüğümüz mükemmel ve modern teşkilâtını tetkik etmezden evvel bu inkişaf ve tekâmülün nakadar tedrici bir surette meydana geldiğini öğrenmek ve bunun içinde bankacılığın tarihçesine kısa bir nazar atfetmek lâzımdır.

Bankacılığın esası, kıymetli madenlerin ticaret ve mübadelesi ile başlamış ve ilk defa olarak Çin ve Hindistanda teşekkülü görülmüştür. Milattan yirmi asır evvel çinlilerin meskûk paralar kullandığı ve hatta buralarda evrakı nakdiyenin bile tedavül etmiş olduğu eski eserlerin tetkiki neticesinde anlaşılmıştır. Eski zamanlarda mübadelelerin esası müba-

delei aynıye idi. Herkesin kendi ihtisası ve iştigali eseri olarak imal ettiği eşya ve malzemenin ihtiyacından fazla miktarı aralarında mübadele edilmek suretile umumî ihtiyaçlar ancak temin edilebilirdi. Cemiyet hayatının başlaması ve ziraat fikirlerinin doğması ile elde edilen muhtelif mahsullerinde inzımanı mübadele işlerinde müşkülât ihdas etmiş bir mustahsil elindeki fazla buğdayı vererek bir silah ihtiyacını, bir silah âmili ise lüzum his ettiği melbusatı temin edebilecek bir mübadil bulmakta âciz bir vaziyete düşmüştür. Bu zorlukların izalesi ve mübadele işlerini tanzim edebilecek kıymetli bir mübadele vasıtası aramak zaruretleri baş göstermiş bu vasıtada; en küçük bir siklette büyük bir kıymeti temsil edebilmesi, murur zamanla bozulmaksızın muhafaza edilebilmesi ve küçük parçalara inkisamının mümkün bulunması gibi cihetler aranmış bu evsafı haiz bulunan ilk olarak demir ve bakır daha sonradan gümüş ve altın imtiyaz edilmiştir.

Fakat üzerlerinde sabit bir kıymetin muharrer olmadığı bu maadinin her mübadele vukuunda tartmak mecburiyet ve külfeti karşısında bu işde haledilmiş ve üzerlerine muayyen kıymetler konarak milletler arasındada mübadele vasıtası olacak kadar muntazam ve kıymetli bir sikke elde edilebilmiştir. Medeniyetin günden güne hızlanan terekkiyatı karşısında

bu yolda açılan meskûkât devride uzun müddet ihtiyacı temin edememiş milletler arası açılan ticarî münasebatta meskûkâtında mübadelesi zaruretleri hasıl olmağa başlamıştır. Orta tarihlerde bir çok serbest şehirler, müstakil devletler, prenslikler ve sinyorlar kendi namlarına izafeten ayrı ayrı meskûkât darbettiklerinden kendi ülkeleri dahilinde tedavül eden bu paralarla ecnebi bir memlekette seyahat etmek ve ticaret yapmak imkânları güçleştiğinden meskûkât mübadelesi yapan mütevassıtlar (Şanjörler) türemiş ve bu şekildeki meskûkât mübadelesi bankacılığın ilk muamelesine yol açmıştır.

Ağır maden külçelerinin sıkletindeki zorluklara inzımanı eden ziya ve harik ihtimalleri gibi tehlikelerinde mevcudiyeti, (Şanjörler)ın muamelelerini bir kat daha tevsi ederek uzak memleketlerdeki tediyatı temin edecek poliçelerin ihdasına âmil olmuştur.

Milattan 18 asır evvel asurilerin, Fratt sahilllerinde bankacılık işleriyle meşgul bulundukları ve bazı tuğlaları poliçe olarak istimal ettikleri gibi kadim Mısırdada bir çok (papirüs) tomarlarının o zamana ait poliçelerden ibaret olduğu tarihî tetkikler neticesinde sabit olmuştur. Eski Yunanistanın Atine şehrinde de ahalden mevduat kabul eden ve bunlara ikrazat yapan (Trapeziter) namında bankacılar vardı. Meşhur (Demosten) in

bu banğerlerden birine mühim tevdiatta bulunduğu ve (Çiçeron) in Atinede bulunan oğluna bu vasıta ile para gönderdiği tarihte yazılıdır.

Romadada (Argentari) denilen gümüş sarrafların hıristiyanlığın zuhurundan üç asır evvel mevcudiyetlerinden eski Roma asarında bahs olunmaktadır. Bunlar halkden tevdiat kabul ettikleri gibi rehin mukabilinde ikrazatta bulunurlardı. Hatta muayyen bir paranın muayyen bir tarihte tediyasını taahhüt eden bonolarında bir nevi Banknot gibi tedavül ettiği görülmüştür. Atine ve Romada münferiden ve teşebbüsü şahsi ile meydana gelen bu teşekküller mütevali harpler yüzünden zevale uğramış ve sermayelerin bir arada toplanamamasını mucip olmuştur.

Kurunu vustaya kadar bu suretle inhitata yüz tutmuş olan bankacılık bu devredede yalnız harp ve cidalı kendilerine meşgale ittihaz eden şövalye ve derebeylerinin faiz alınıp verilmesini haysiyeti muhlil bir iş adetmeleri gibi batıl düşünceleri saikeleri ile inkişaf edememiştir. Ancak ehlihalip muharebelerinin vukuu ticaret fikirlerine kuvvet vermiş ve sarraflık işleriyle iştigal eden bazı şövalyeler bu

sayede büyük servetler idbar etmişlerdir.

12 nci asrımiladide Venedik ve Ceneve şehirlerinin pazar mahallerinde İtalyan (Şanjörler) ın sıralar üzerinde banğerlik yaptıkları görülürki İtalyanca (Bonco) ve Fransızcada (Banque) kelimelerinin medlulu olan bu sıralar bu günkü modren bankacılığın ilk merhalesini teşkil etmiştir.

İlk banka Venedikte 1157 senesinde açılmış ve Venedik cumhuriyetinin inkiraz tarihi olan 1797 tarihine kadar devam etmiştir. 1407 senesinde açılan Ceneve bankası da 1740 tarihinde Avusturyalılar tarafından yağma edilerek mahvedilmiştir.

1609 tarihinde Hollandada açılan amsterdam bankası da 1814 tarihine kadar faaliyette bulunabilmiştir. Bundan sonra Almanyada 1619 tarihinde Hamburk ve 1621 de Nörenberg şehirlerinde birer banka açılmış ve bunları 1689 tarihinde açılan (İngiltere bankası) 1703 de Avusturyada (Vienna bankası) ve Fransada, 1716da (Fransa bankası) 1750 de Rusyada (Petresburk bankası) ve Amerikada açılan (Cemahiri müttetika banka) ları etmiştir.

(Devamı gelecek sayıda)

Pedagojik Konuşmalar

Münevver İnsan deyince ne anlıyoruz

Şevket Erdem

İyi teşekkül etmiş ve tam manasile münevver insan deyince her şeyden evvel, vücut ve ruhen sağlam fert anlaşılmaktadır; Şunuda ilâve etmeli ki yalnız ruhun tekâmülü; insanın münevverliğini temin eden ve iyi teşekkülüne yardım eden bir vasıta olamaz Çünkü vücudun durumu ve sağlığı, rubî inkişaf üzerine elbette tesiri olur. Bu itibarla insan; şahsî ve umumî sıhhi kaidelere riayet etmesi ve bilmesi en mühim sıhhi ibiyatları kazanması ve kazandırması gerektir. Âni olarak vâki olacak rahatsızlığın önüne geçmek için alınacak tedabiri bilmek bir nevi halk hekimliğine vakıf olmak lâzımdır. Münevver insan ilmi meselelere karşı alâka gösterir. ve bu hususta orijinal mesaide bulunur. Yalnız münevver insan âlim insan değildir. Âlim her hangi bir ilim sahâsında büyük ihtisası olan, fakat başka sahâlarda vukufu bulunmayan kimselerdir. Münevver insan da yapacağı işin, alınması lâzım gelen tetbirlerin istikamet ve mahiyetini tayin edebilir.

Münevver insan vaziyeti derhal kavrar, yapılması lâzım geleni kolayca kararlaştırır, mahirane hareket eder, doğru hüküm verir, bildiğini doğru, iyi bilir ve ondan hayatta, hayatî

meselelerden istifa eder. Münevver insanın hisleri yüksek; nezilidir. Daima zihnî ve manevî hislerin tesiri ile hareket eder, arar öğrenmek ister. Daima tevazü gösterir, mağrur değildir fakat kendi insanî meziyetlerini inkâr edecek kadar küçüklükte göstermez. Böyle insanlar hasselerin verdiği zevkleride aramaz.

Hedef uzak ve daha fazla manevî hazlardır. Camiinin ferdini ve vazifesini bilir, fakat ailesini, yurdunu, ülüsünü canla başla sayar. Bu husustaki ödevlerini canla ve büyük feragatle başarmaya, manevî varlıklarla çalışır. Münevver insan bütün kültür hazinelerinden istifade eder. Fakat bunların birinde daha mahirane daha şuurlu ve iradeli çalışır. Münevver insanın en büyük meziyetlerinden biride ana lisanını hakkı ile bilmektir.

Çünkü lisan insanın kendisini başkalarına takdim eden iyi bir karakter ve meziyet anahtarıdır. Münevver insan, mutedil, güzel ve başkalarına faydeli olan şeyleri yapmakta gecikmez. Ataletin ve tembelliğin anormal olduğunu bildiği gibi, fazla faaliyet ve itidalden aşırı ifrat hareketlerin de anormal olduğunu bilir ve buna göre hareket eder.

Sevda çiçeği

Cemil Solakoğlu

Mâdem ki yüzünde bir bahar soldu,
Göksünde çarpan'lar bahtıyar oldu;
"Hatıra,, denilen şimdi nen varsa,
Çehrenle beraber ihtiyar oldu!

Yollarda bekleme âşına sana,
Sarıl da o korkunç ölüm tasana,
İn çığm bahtının dehlizlerine,
Bir yaprak gibi sol, düş yana, yana..

Sana ad koyanlar, sana kıyanlar,
Bakmıyor yüzüne hiç acıyanlar,
O körpe payından doymuş ta bugün,
Kıvrılıp yatıyor sinsi Yılanlar!.

Bir yüksek gölgeye kamp yaslanma,
« Düşkünüm » diyerek sal m yaslanma!
Gözünden yaş sil de, bahtından beyaz
Kaç aln görürsen, kalbimize yaz...

KISA HABERLER

§ Mezunen İstanbulda bulunan vali ve parti başkanımız Bay Fehmi Vural Sinoba gelmişlerdir.

§ Cumhuriyetin Onbeşinci yıl dönümünde İl merkezinde yapılacak tören için çalışmakta olan kutlama komisyonu çalışmalarını bitirmiştir. Bu bayramın diğer senelerden daha üstün olarak kutlaması için hazırlıklara devam edilmektedir.

§ Vilâyet kutlulama komitesi tarafından on beş yılda Sinop adlı bir büröşür çıkarılmıştır büröşürde on beş yılda Sinop ilinde yapılan iş'ler fotoğraf ve grafiklerle gösterilmektedir.

§ Cumhuriyet halk partisinin, parti gereğince bu yıl yapılacak olan kongre'arı, ilyönkurulun düzenlediği veçhile, ocak, kamun ve ilçelerde sona ermiştir.

§ Vilâyet merkezile, ilçelerdeki belediye intihabatı bitmiş ve C. H. partisi namzetleri ekseriyetle âzâhlara seçilmişlerdir.

§ İlimiz öğretmen kadrolarının Kültür bakanlığına onaylanması üzerine gerek yerleri değiştirilen ve

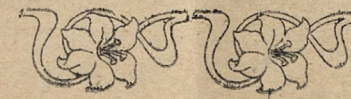
gerekse yeniden tayin olunan öğretmenler yeni vazifelerine başlamışlardır.

§ Kastamoni eğitim kursunda yetişen (22) eğitimciniz kurs bitirerek göylerine dönmüşlerdir bu eğitimciler birinci kânun ayının birinden itibaren göylerinde işe başlayarak, okullarını açacaklar ve yeni köy sınıflarına göre yeni sistemler içinde köy çocuklarının yetiştirilmesine çalışacaklardır.

Eğitmenlerin faaliyetleri ilimiz köylerinde yeni eğitim hareketinin başlangıcı olduğundan gelecek yıllarda sayıları çoğalacak olan bu köy eğitim müesseseleri, köylümüzün kalkınmasında mühim bir ânıl olacaktır.

Bu eğitimcileri kursda yetiştiren beş öğretmeninde köylerde bu eğitimciler üzerinde gezginci öğretmen olarak çalışacaklardır.

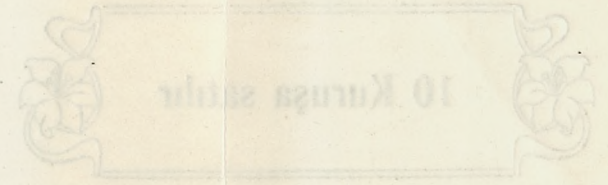
Kültür direktörlüğünde bu eğitimciler ve öğretmenlerin çalışacakları köyleri ve bölgeleri tesbit ederek bu köylerde okul binalarını ders araçlarını ve eğitimci ihtiyaçlarını temin için icabeden tedbirleri almıştır.

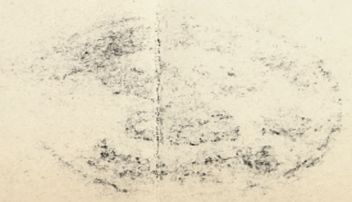
Halkevleri Dergileri

Halkevinin adı	Derginin adı
Adana	Görüşler
Afyon	Taşpınar
Antalya	Türk Akdeniz
Artvin	Çoruh
Bafra	Altın Yaprak
Balıkesir	Kaynak
Bursa	Uludağ
Burdur	Ülker
Denizli	İnanç
Diyarbakır	Karacadağ
Elâzığ	Altan
Eminönü	Yeni Türk
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri
Eskişehir	Halkevi
Giresun	Aksu
İsparta	Ün
İzmir	Fikirler
Kars	Doğuş
Kayseri	Erciyeş
Konya	Konya
Manisa	Gediz
Mersin	İçel
Merzifon	Taşan
Milâs	Yeni Milâs
Muğla	Muğla
Niğde	Akpınar
Niksar	Ülker
Trabzon	İnan
Samsun	19 Mayıs
Sivas	Ortayayla
Yozgat	Bözok
Sinop	Dıranaz

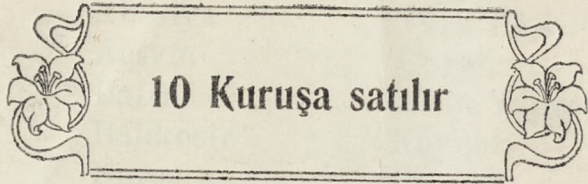

Derginin yazı sahifesi :
Dergiyi gönderilecek yazılar kâğıdın yatacağı bir tarafa yazılmalı ve yazılacak
alfabe ve yazı ile ilgili her türlü notlar konulmalıdır.
Gönderilen her yazının dergiyi her iki mecburîde
Dergiyi her iki mecburîde yazılar her iki mecburîde
Dergiyi her iki mecburîde yazılar her iki mecburîde

Derginin Yılı (100) Kurşun

10 Kuruşa satılır

Derginin yazı şartları :

Dergiye gönderilecek yazılar kâğıdın yalnız bir tarafına daktilo ile yazılarak altına el yazısı ile imza ve açık adres konulmalıdır.

Gönderilen her yazının dergiye derci mecburi değildir.

Dergiye derc edilmeyen yazılar geri gönderilmez.

Dergiye ait yazı ve müracaatlar Yazı İşleri Müdürlüğüne yapılmalıdır.

Derginin Yıllığı (100) kuruştur

TÜRK TARİH KURUMU